

Kucher S., Postgraduate Student at the Department of Constitutional, Administrative and Financial Law of Academy of Labour, Social Relations and Tourism (Kyiv, Ukraine)

LEGAL RESTRICTIONS ON THE FREE EXPRESSION OF VIEWS AND BELIEFS THAT VIOLATE PUBLIC MORALITY

The research is devoted to determining the features of legal restrictions on the free expression of one's own views and beliefs established by the legislation on public morality protection. The relevance of the chosen issue is that any restriction of the person's rights and freedoms may affect his legitimate interests. Therefore, the application of such restrictions must have sufficient legal grounds.

The scientific novelty of the study is developing proposals to clarify the legal restrictions on the dissemination of views and beliefs, which are established by law on the public morality protection.

The works of scholars who studied the essence of the constitutional right to free expression of views and beliefs are considered. The works of researchers devoted to the definition of public morality essence and the peculiarities of its legal protection are studied. The constitutional right to free expression of views and beliefs is one of the basic political rights of a person, which ensures his vital activity in the public sphere.

An analysis of Ukrainian legislation leads to the conclusion that restrictions on the free dissemination of views and beliefs are set in the interests of national security, territorial integrity, and public order. At the same time, certain restrictions on the free expression of views and beliefs are provided to protect public morality. In particular, to ban the propaganda of fascism, war, racial and national hatred, and in many other cases.

Proposals for amendments to the Law of Ukraine "On Protection of Public Morality" have been developed. In particular, it is proposed to consolidate the prohibition of the dissemination of views and beliefs that offend a person on a social or property basis, humiliate disabled or unemployed people. It is proposed to prohibit the dissemination of views and beliefs that humiliate or insult a person not only based on ethnicity but also based on property, language, religion, racial and gender.

Keywords: views, beliefs, legal restrictions, public morality.

DOI:10.33766/2524-0323.94.49-59

УДК 340.1

Магновський І. Й., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та філософії права Одеського державного університету внутрішніх справ (м. Одеса, Україна)

e-mail: magn.igor@ukr.net

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-7336-6212>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлено в теоретико-правовому аспекті проведення децентралізації публічної влади як невід'ємної складової розвитку громадянського суспільства в Україні.

Означено нагальні проблеми реалізації реформи децентралізації публічної влади в Україні, серед яких: дисбаланс у діяльності між органами публічної влади; елементи авторитаризму; недостатня публічність; обтяжливий формалізм; корупція тощо. Виділено форми децентралізації публічної влади, зокрема: територіальна децентралізація, функціональна децентралізація, предметна децентралізація. Наголошується на концептуальних основах організації публічної влади, а саме: філософія людиноцентризму, належне місце вреядування, відповідність принципам Європейської хартії місцевого самоврядування. Указано мету реформ децентралізації публічної влади, яка передбачає перенесення низки владних повноважень від державної влади до органів місцевого самоврядування. Підсумовується, що децентралізація публічної влади є об'єктивною потребою на шляху демократизації суспільних процесів в Україні.

Ключові слова: децентралізація, публічна влада, державна влада, місцеве самоврядування, громадянське суспільство.

Постановка проблеми. Децентралізація публічної влади є одним з основних чинників побудови громадянського суспільства в Україні. Процес децентралізації публічної влади в країні спричинив системні зрушення у всіх сферах державно-владних відносин.

Проблема сучасної влади в державі, як зазначає О. А. Зарічний, полягає в певному дисонансі, який передбачає, з одного боку, декларування певних демократичних цінностей, а з іншого – намагання олігархічно-кланових структур монополізувати владу, створивши певну «ширму» відкритості, прозорості та демократичності влади в очах народу. Тому нинішня проблема полягає в реальному, а не декларованому народовладді та імплементації механізмів демократії в суспільну реальність. Домінантну роль тут відіграє консенсусний механізм взаємодії державної влади й суспільства у вигляді участі громадян у здійсненні публічної влади [1, с. 52].

Своєю чергою, Б. В. Калиновський зауважує, що нагальними проблемами функціонування публічної влади в Україні є: істотний дисбаланс у закріпленні компетенції між органами публічної влади; залишення елементів авторитаризму та жорстких ієрархічних зв'язків в організації публічної влади; недостатню публічність; обтяжливий формалізм процедур поряд із недостатністю гарантій дотримання закріпленої правової процедури; корупцію [2, с. 18].

Як бачимо, доцільність і необхідність даного дослідження викликана сьогоденням та актуалізує дану тематику й потребує відповідних напрацювань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Певною мірою означені проблеми присвятили свої роботи такі науковці, як: М. О. Баймуратов, Ю. Г. Барабаш, О. В. Батанов, І. М. Жаровська, О. А. Зарічний, М. С. Кельман, С.В. Ковальчук, М. І. Козюбра, В. О. Корнієнко, В. М. Кравчук, Н. М. Оніщенко, П. М. Рабінович, О. В. Ременяк, А. О. Селіванов, О. В. Скрипнюк, Ю. М. Тодика, Ю. О. Фрицький, Ю. В. Цуркан-Сайфуліна, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко та ряд інших, напрацювання котрих містять корисний за обсягом фактичний матеріал та спонукає до подальших правових досліджень практики національного державотворення.

Формулювання цілей. Метою статті є висвітлення в теоретико-правовому аспекті децентралізації публічної влади як невід'ємної складової розвитку громадянського суспільства в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нині проблема влади як соціального явища, справедливо фіксує І. А. Куян, це проблема природи державної і муніципальної влади як політико-правових явищ, їх сутності, іманентних ознак, є однією із найскладніших та найбільш дискусійних у теорії й практиці державного будівництва. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень цих питань, у теорії немає однозначного розуміння змісту їх характеристик. У сучасній Україні поняття «публічність», «народовладдя» і «грумада» часто стають лозунгами, що використовуються різними політичними елітами у власних інтересах. Зважаючи на це, можна вести мову про існування розбіжності між значущістю, широким вжитком зазначених понять та ступенем їх наукового осмислення, що зумовлює потребу в дослідженні даної проблематики [3, с. 52].

Зі свого боку, Г. В. Макаров виокремив п'ять груп таких проблем реалізації реформи децентралізації публічної влади в Україні. До першої групи віднесено проблеми, що виникають у ході здійснення реформ децентралізації публічної влади під час перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць, що вже має місце на практиці у вигляді укрупнення територіальних громад задля збільшення їх фінансової спроможності. До другої групи віднесено проблеми щодо послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування за реалізацією повноважень, які будуть їм передані. Це ускладнюється слабкістю інститутів громадянського суспільства. До третьої групи віднесено проблеми бюджетної сфери з питань фінансування повноважень органів місцевого самоврядування. Четверту групу становлять проблеми з приводу зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень, обумовлене низьким рівнем компетентності посадових осіб місцевого самоврядування та недосконалістю системи добору до депутатського корпусу. П'яту групу становлять проблеми щодо утвердження в областях ідей, претензій у сфері політичних інтересів, які суперечать загальнонаціональним інтересам [4, с. 281].

Окрім того, Ю. С. Шемшученко зазначає, що на шляху до успішної децентралізації України постає комплекс не лише політичних та економічних, а й соціальних, психологічних та інших проблем. На думку науковця, окрім законодавчого підкріплення, цей процес має супроводжуватися розвитком господарсько-економічного і фінансового потенціалу держави загалом [5, с. 5].

Свою чергою, Т. О. Карабін виділила ще одну проблему реалізації реформ децентралізації публічної влади, що полягає в суті механізму децентралізації. Позиція вченої обґрунтована тим, що, оскільки децентралізація є процесом, то такі її динамічні складові, як порядок передачі функцій і повноважень, способи взаємозв'язків між владними суб'єктами, відіграють не меншу роль, ніж її статичні елементи, зокрема такі, як обсяг здійснюваних функцій і виконуваних повноважень [6, с. 441].

О. В. Скрипнюк вважає, що в умовах політичної нестабільності України при впровадженні децентралізації можлива поява нових або загострення існуючих негативних тенденцій у розвитку держави й суспільства, зокрема: поглиблення регіональних ідентичностей серед населення, сепаратистських настроїв в окремих регіонах; посилення сваволі чиновників та місцевих еліт і зростання незадоволення населення регіонів владою, включаючи центральну, яка демонструватиме неспро-

можність захистити інтереси та права регіональних громад; небезпека відцентрових тенденцій через вкрай низький рівень відповідальності держави перед адміністративно-територіальними суб'єктами [7, с. 24].

Цю позицію підтримує і В. В. Гладкий, наголошуючи на тому, що здійснення децентралізації влади в нашій державі дозволить зменшити ризики становлення авторитаризму в Україні, однак спричинить укрупнення та посилення влади регіональних кланів, що вдало скористаються перевагами, зокрема, децентралізації бюджету у боротьбі за вплив на центр у майбутніх президентських і парламентських виборах [8, с. 105].

О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха та А. М. Школик, виділяють такі форми децентралізації публічної влади: територіальна децентралізація, яка передбачає створення органів публічної адміністрації (органів місцевого самоврядування), що здійснюють урядування в адміністративно-територіальних одиницях самостійно і незалежно від органів державної влади; функціональна децентралізація, яка передбачає визнання самостійних і незалежних спеціалізованих організацій (об'єднання, спілки) суб'єктами владних повноважень із делегуванням їм права здійснювати певний обсяг завдань публічного характеру; предметна децентралізація, що становить самоврядне управління в межах сфери суспільних відносин [9].

Децентралізація є чинником належного, ефективного врядування (good governance), оскільки дозволяє із застосуванням принципу субсидіарності включити в процес публічного управління фахове експертне середовище, представників громадянського суспільства. На це, зокрема, спрямований Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування, який ратифікувала Верховна Рада України [10].

М. О. Пухтинський наголошує, що сучасні, проєвропейські концептуальні, конституційні, політико-правові основи організації публічної влади, побудовані на засадах децентралізації, мають спиратися на: 1) людино-центристську філософію організації публічної влади, у якій фактичним володарем є людина, громадянин, громадянське суспільство, народ, а держава, публічна влада та її інститути обслуговують, захищають, представляють їх інтереси; 2) належне місцеве врядування, як комплекс взаємовідносин між органами публічної влади, інститутами громадянського суспільства та людиною, громадянами з пріоритетом їх прав і свобод, задоволення життєвих потреб та інтересів; 3) відповідність принципам Європейської хартії місцевого самоврядування та Додаткового протоколу до неї щодо організаційної, адміністративної, правової, фінансової автономії місцевого самоврядування, його повсюдності, субсидіарності щодо надання публічних послуг населенню, а також безпосередньої участі населення в управлінні місцевими справами; 4) конституційну визначеність основних елементів системи територіальної організації публічної влади; 5) комплексне конституційно-правове забезпечення здійснення децентралізації публічної влади, функціонування врядування та самоврядування [11, с. 24].

Відтак Р. М. Мінченко вказує, що розвиток вітчизняної державності відбувається у взаємодії з різними соціальними інститутами та структурами, але в першу чергу з різними особистостями. Ні для кого не є секретом, що така взаємодія на-

була в сучасних умовах якісно нового змісту. Тому в умовах модернізації вітчизняної державності варто по-новому подивитись на сутність, зміст, принципи та форми такої взаємодії, а також на можливі конфлікти та суперечності, які виникають або можуть виникнути між особистістю та державою, її публічно-владними структурами [12, с. 180].

А. С. Матвієнко поділяє суб'єктів публічної влади на три види: народ, державна влада та місцеве самоврядування. Взаємодія цих суб'єктів зумовить уникнення зайвої концентрації влади на центральному рівні, усуне перезавантаження центрального уряду суто місцевими справами, забезпечить участь громадян у здійсненні владних повноважень, сприятиме розбудові громадського суспільства й ефективній взаємодії з ним державних інституцій, а також сприятиме раціоналізації й оптимізації муніципального управління загалом [13, с. 29].

При тому доречно звернутися до думки К. І. Бриля про те, що в нашій державі такі ключові суб'єкти забезпечення децентралізації державної влади, як територіальні громади, органи самоорганізації населення та органи місцевого самоврядування, не набули того чіткого правового статусу, яким би вони повинні були володіти для повноцінного здійснення децентралізаційних процесів [14, с. 130].

Досліджуючи досвід зарубіжних країн Центральної Європи щодо імплементації міжнародних стандартів національного законодавства у сфері децентралізації публічної влади, Я. О. Бариська та Т. П. Попович дійшли висновку, що мета реформ стосовно децентралізації публічної влади визначається, передусім, перенесенням низки владних повноважень від рівня державної влади до рівня органів місцевого самоврядування, де основними ознаками є: 1) достатні владні повноваження, які оптимально дають змогу забезпечити розвиток територіальної громади й спільні інтереси територіальних громад на рівні регіону; 2) достатні фінансові механізми, що створюють спроможність громади та мотиваційне поле для її розвитку; 3) інституційна завершеність системи публічної влади, в основі якої – обрані виборцями органи; 4) забезпечення ефективним державним контролем, що здійснюється уповноваженими урядом структурами [15, с. 72].

Як зазначає Т. В. Забейворота, процес децентралізації державного управління неминуче потребує загальної реформи системи управління державою, яка в кінцевому результаті має привести до закладення основ публічного управління. Реформування органів виконавчої влади повинно здійснюватися за певних нормативно-правових умов: встановлення єдиної адміністративно-територіальної системи організації влади; створення єдиної системи органів місцевого управління на регіональному та місцевому рівнях; перетворення (а не збереження) центральних органів державного управління на рівень публічного; створення окремого інституту державних наглядачів; погодження рішень територіальними представництвами центральних органів виконавчої влади з органами місцевого самоуправління та ін. [16, с. 13].

З одного боку, констатує О. А. Зарічний, проблема держави полягає у відсутності механізму реальної участі громадян у державно-владній діяльності, а з іншого – у загрозах, що виникають із закритості, клановості та корумпованості верхніх ешелонів влади. Громадськість повинна мати можливість контролювати обрану нею державну владу та впливати на ухвалення нею владних рішень, так щоб

вони були в інтересах народу та гарантували права і свободи кожного громадянина. І саме відкрите суспільство – це не тільки участь громадян у діяльності держави, але й налагодження консенсусу між їхніми, можливо, навіть протилежними поглядами та інтересами. Відкрите суспільство не породжує анархії у владі, де правлять всі і ніхто не несе відповідальності за рішення. Навпаки, відкрите суспільство вимагає високого рівня правоповаги, політичної та правової культури, вміння громадянської до самообмеження та високого рівня виконання суспільних і правових обов'язків. Участь громадян у здійсненні публічної влади – це реальний шлях до відкритості державної влади, побудови демократичної і правової держави. Зако-нодавче закріплення цього права у формі безпосередньої й опосередкованої участі створює перспективу для розвитку держави, поваги до державної влади і для розвитку інститутів громадянського суспільства. Інститут участі громадян у здійсненні публічної влади забезпечує демократичну легітимність публічної влади. Для публічної влади одним із найважливіших чинників її функціонування є легітимність як фактор довіри громадян та елемент стабільності у здійсненні публічно-владних функцій [1, с. 62].

Причому, Т. О. Ольхова стверджує, що контрольна діяльність громадянської не повинна мати періодичного характеру. Так, контроль – повсякденна, необхідна діяльність творчого характеру, без контролю немислиме управління [17, с. 169]. Оскільки через представницькі органи громадянське суспільство й має контролювати державні органи та спонукати до взаємодії й узгодженості їх діяльності з органами місцевого самоврядування.

У цьому контексті В. М. Скрипнюк звітує, що демократична держава і громадянське суспільство взаємодіють у такий спосіб, де громадяни мають можливість не просто періодично висловлювати свою волю та артикулювати власні інтереси, але й виступають постійним джерелом легітимності публічної влади, внаслідок чого держава отримує та зберігає свій демократизм [18, с. 45].

Відтак дослідники узагальнюють думку щодо необхідності створення оптимальних взаємозв'язків між державою та громадянським суспільством, при тому не конфронтаційного, а регулятивно-допоміжного характеру. Інститут ж участі громадян у здійсненні публічної влади є одним із «містків» налагодження контакту між державою, державною владою, з одного боку, та громадянським суспільством й окремим громадянином – з іншого, а також є одним із основних критеріїв демократичності держави [1, с. 95].

Зміст громадянського суспільства як політико-правової моделі, уточнює О. І. Косілова, повинен забезпечуватися такими чинниками: по-перше, створенням і діяльністю громадських об'єднань, які ефективно допомагають громадянам у вираженні й реалізації суспільно значущих інтересів, здійснюють політико-правовий захист від тиску держави і політичну консолідацію суспільства; по-друге, обмеженням прямого й нелегітимного втручання інститутів або окремих представників державної влади у сфері життєдіяльності громадян, у процесі створення та функціонування їх добровільних асоціацій [19, с. 4].

На додаток, В. В. Костицький указує, що українська правова наука зараз стоїть перед завданням напрацювання теоретичних положень, які лягли б в основу обґрунтування оптимальної моделі функціональної структуризації державної

влади з врахуванням того, що влада державна є тільки формою здійснення єдиної та неподільної влади народом [20, с. 15].

Висновки. Таким чином, децентралізація публічної влади є об'єктивною потребою на шляху демократизації суспільних процесів в Україні, що виражає реальну еволюцію державно-управлінських відносин та передбачає реформи органів публічної влади, котрі спрямовані, передусім, на досягнення європейських демократичних стандартів, адже асоціація із Європейським Союзом є стрижневим стимулом для розбудови в Україні сучасної демократичної та правової держави, що є запорукою досягнення громадянського суспільства. Головним кроком для досягнення зазначеної мети в найближчій перспективі є здійснення реальної децентралізації публічної влади, як однієї із ключових передумов успішної європейської інтеграції Української держави, що має розконцентрувати вплив державних органів у суспільстві задля наявності публічного простору по формуванню сфери громадської думки та її впливу на державотворчий процес.

Використані джерела:

1. Зарічний О. А. Участь громадськості у здійсненні публічної влади: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Національний ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2017. 229 с.
2. Калиновський Б. В. Місцева публічна влада в Україні: поняття та сутність. *Децентралізація публічної влади: національний та зарубіжний досвід* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. (м. Одеса, 6 листопада 2020 р.). Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. С. 15–19.
3. Куянін І. До питання про публічність і суверенність державної влади. *Право України*. 2009. № 11. С. 52–57.
4. Макаров Г. В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. Аналітична записка. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Київ : Нац. Ін-т стратегічних досліджень при Президенті України, 2014. Вип. № 2(21). С. 277–286.
5. Шемчушенко Ю. Концептуальні проблеми регіональної політики і децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Віче*. 2015. № 12. С. 3–6.
6. Карабін Т. О. Проблеми децентралізації виконавчої влади в Україні та можливі напрями їх вирішення. *Форум права*. 2012. № 4. С. 439–444.
7. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика. *Віче*. 2015. № 12. С. 22–24.
8. Гладкий В. В. Політичні та економічні ризики децентралізації влади в Україні. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ* : збірник тез доповідей II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 19 квітня 2018 р.). Херсон : Вид-во ДВНЗ «ХДАУ», 2018. С. 103–105.
9. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін. Центр політико-правових реформ. Київ : Москаленко О. М., 2012. 212 с.
10. Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування : Закон України від 02.09.2014 р. № 1664-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 43. Ст. 2033. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1664-18#Text>. (дата звернення: 24.02.2021 р.).

11. Пухтинський М. О. Децентралізація публічної влади в дискурсі трансформації територіального врядування. *Децентралізація публічної влади: національний та зарубіжний досвід* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Одеса, 6 листопада 2020 р.). Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. С. 22–26.

12. Мінченко Р. М. Еволюція державної влади в сучасній Україні (теоретико-правове дослідження) : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Інститут зак-ва ВР України. Київ, 2009. 397 с.

13. Матвієнко А. Місцеве самоврядування як ключовий суб'єкт децентралізації влади. *Віче*. 2008. № 9–10. С. 29–32.

14. Бриль К. Класифікація суб'єктів забезпечення децентралізації державної влади в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 128–132.

15. Бариська Я. О., Попович Т. П. Децентралізація публічної влади (досвід Польщі та Угорщини). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2017. Вип. 45. Т. 1. С. 69–73.

16. Забейворота Т. В. Модернізація системи державного управління в умовах децентралізації влади: автореф. дис. .. канд. наук з держ. управління : 25.00.01 Харків, 2017. 20 с.

17. Ольхова Т. О. Загальнотеоретичні підходи до контрольно-наглядової функції держави / Т. О. Ольхова. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 1. С. 163–169.

18. Скрипнюк В. М. Громадянин, суспільство, держава: політична участь як механізм демократичної легітимації влади / В. М. Скрипнюк. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2013. № 1/2. С. 44–51.

19. Косілова О. І. Політичні функції громадянського суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2007. 19 с.

20. Костицький В. Соціологія сучасного праворозуміння та проблеми конституційного закріплення теорії розподілу влади (Теорія розподілу влади В. Костицького) / В. Костицький / *Вибрані роботи учасників Третьої щорічної міжнародної наукової конференції «Парламентські читання»*, 15 лютого 2013 р. Київ : ТОВ «Вістка», Лабораторія законодавчих ініціатив, 2013. С. 6–15.

References:

1. Zarichnyi, O. A. (2017) Uchast hromadskosti u zdiisnenni publichnoi vlady: teoretyko-pravove doslidzhennia. *Doctor's thesis*. Natsionalnyi un-t «Lvivska politekhnika». Lviv. [in Ukrainian].

2. Kalynovskyi, B. V. (2020) Mistseva publichna vlada v ukraini: poniattia ta sutnist. *Detsentralizatsiia publichnoi vlady: natsionalnyi ta zarubizhnyi dosvid : materialy vseukrainskoi naukovopraktychnoi konferentsii, (m. Odesa, 6 lystopada 2020 r.)*.- Decentralization of public power: national and foreign experience: materials of the all-Ukrainian scientific-practical conference, (Odessa, November 6, 2020). Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiiia». Odesa, 15–19. [in Ukrainian].

3. Kuian, I. (2009) Do pytannia pro publichnist i suverennist derzhavnoi vlady. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 11, 52–57. [in Ukrainian].

4. Makarov, H. V. (2014) Ochikuvani ryzyky u protsesi detsentralizatsii vlady v Ukraini. *Analitychna zapyska. Derzhavne upravlinnia ta mistseve samoovraduvannia –Analytical note. Public administration and local self-government*. Kyiv : Nats. In-t stratehichnykh doslidzhen pry Prezidentovi Ukrainy, issue 2(21), 277–286. [in Ukrainian].

5. Shemchushenko, Yu. (2015) Kontseptualni problemy rehionalnoi polityky i detsentralizatsii vlady v Ukraini v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv. *Viche - Chamber*, 12, 3–6. [in Ukrainian].

6. Karabin, T. O. (2012) Problemy detsentralizatsii vykonavchoi vlady v Ukraini ta mozhlyvi napriamy yikh vyrishennia. *Forum prava -Law Forum*, 4, 439–444. [in Ukrainian].

7. Skrypniuk, O. (2015) Detsentralizatsiia vlady yak chynnyk zabezpechennia stabilnosti konstytutsiinoho ladu: teoriia y praktyka. *Viche – Chamber*, 12, 22–24. [in Ukrainian].

8. Hladkyi, V. V. (2018) Politychni ta ekonomichni ryzyky detsentralizatsii vlady v Ukraini. *Publichne upravlinnia ta administruvannia u protsesakh ekonomichnykh reform : zbirnyk tez dopovidei II Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Kherson, 19 kvitnia 2018 r.) - Public administration and administration in the process of economic reforms: a collection of abstracts II All-Ukrainian. scientific-practical conf. (Kherson, April 19, 2018)*. Kherson : Vyd-vo DVNZ «KhDAU», 103–105. [in Ukrainian].

9. Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeiskykh krain ta perspektyvy Ukrainy. [Tekst]. (2012) [Boryslavska O. M., Zaverukha I. B., Shkolyk A. M. (Eds.) et al.; Tsentr polityko-pravovykh reform. Kyiv : Moskalenko O. M. [in Ukrainian].

10. Pro ratyfikatsiiu Dodatkovoho Protokolu do Yevropeiskoi khartii mistsevoho samovriaduvannia pro pravo uchasti u spravakh orhanu mistsevoho samovriaduvannia : Zakon Ukrainy vid 02.09.2014 r. № 1664-VII. (2014) N. p. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 43, art. 2033. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1664-18#Text>. [in Ukrainian].

11. Pukhtynskiy, M. O. (2020) Detsentralizatsiia publichnoi vlady v dyskursi transformatsii terytorialnoho vriaduvannia. *Detsentralizatsiia publichnoi vlady: natsionalnyi ta zarubizhnyi dosvid : materialy vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii, (m. Odesa, 6 lystopada 2020 r.) - Decentralization of public power: national and foreign experience: materials of the all-Ukrainian scientific-practical conference, (Odesa, November 6, 2020)*. Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odesa, 22–26. [in Ukrainian].

12. Minchenko, R. M. (2009) Evoliutsiia derzhavnoi vlady v suchasni Ukraini (teore tyko-pravove doslidzhennia). *Doctor's thesis*. Instytut zak-va VR Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].

13. Matvienko, A. (2008) Mistseve samovriaduvannia yak kliuchovy sub'iekt detsentralizatsii vlady. *Viche - Chamber*, 9–10, 29–32. [in Ukrainian].

14. Bryl, K. (2016) Klyasifikatsiia sub'iektiv zabezpechennia detsentralizatsii derzhavnoi vlady v Ukraini. *Pidpriyemnytstvo, hospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 2, 128–132. [in Ukrainian].

15. Baryska, Ya. O., Popovych, T. P. (2017) Detsentralizatsiia publichnoi vlady (dosvid Polshchi ta Uhorskhchyny). *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Pravo - Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Right, issue 45, vol. 1*, 69–73. [in Ukrainian].

16. Zabeivorota, T. V. (2017) Modernizatsiia systemy derzhavnoho upravlinnia v umovakh detsentralizatsii vlady. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

17. Olkhova, T. O. (2014) Zahalnoteoretychni pidkhydy do kontrolno-nahladovoi funktsii derzhavy / T. O. Olkhova. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava - Philosophical and methodological problems of law*, 1, 163–169. [in Ukrainian].

18. Skrypniuk, V. M. (2013) Hromadianyn, suspilstvo, derzhava: politychna uchast yak mekhanizm demokratychnoi lehymatsii vlady / V. M. Skrypniuk. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava - Philosophical and methodological problems of law*, 1/2, 44–51. [in Ukrainian].

19. Kosilova, O. I. (2007) Politychni funktsii hromadianskoho suspilstva. *Extended abstract of candidate's thesis* ; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Kyiv. [in Ukrainian].

20. Kostytskiy, V. (2013) Sotsiologiia suchasnoho pravorozuminnia ta problemy konstytutsiinoho zakriplennia teorii rozpodilu vlady (Teoriia rozpodilu vlady V. Kostytskoho) / V. Kostytskiy / *Vybrani roboty uchasykiv Tretoi shchorichnoi mizhnarodnoi naukovoi konferentsii «Parlamentski chytannia», 15 liutoho 2013 r.* Kyiv : TOV «Vistka», Laboratoriia zakonodavchykh initsiatyv, 6–15. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.02.2021

Магновский И. И., доктор юридических наук, доцент, профессор кафедры теории и философии права Одесского государственного университета внутренних дел (г. Одесса, Украина)

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ – НЕОТЪЕМЛЕМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

В статье освещено в теоретико-правовом аспекте проведение децентрализации публичной власти как неотъемлемой составляющей развития гражданского общества в Украине. Отмечено насущные проблемы реализации реформы децентрализации публичной власти в Украине, среди которых: дисбаланс в деятельности между органами публичной власти; элементы авторитаризма; недостаточная публичность; обременительный формализм; коррупция и тому подобное. Выделены формы децентрализации публичной власти, в частности: территориальная децентрализация, функциональная децентрализация, предметная децентрализация. Отмечаются концептуальные основы организации публичной власти, а именно: человеко-центристская философия, надлежащее местное управление, соответствие принципам Европейской хартии местного самоуправления. Указана цель реформ децентрализации публичной власти, предусматривающая перенос ряда властных полномочий представителя власти в органы местного самоуправления. Суммируется, что децентрализация публичной власти является объективной необходимостью на пути демократизации общественных процессов в Украине.

Ключевые слова: децентрализация, публичная власть, государственная власть, местное самоуправление, гражданское общество.

Mahnovskiy I., Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of theory and philosophy of Law faculty of experts training for pre-trial investigation bodies Odessa State University of Internal Affairs (Odesa, Ukraine)

DECENTRALIZATION OF PUBLIC AUTHORITY AS AN INTEGRAL COMPONENT OF CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT IN UKRAINE: THEORETICAL AND LEGAL ASPECT

The article covers in the theoretical and legal aspect processes of decentralization of public power as an integral part of the development of civil society in Ukraine. The urgent problems of implementation of the reform of decentralization of public power in Ukraine (imbalance in public authorities' activity; elements of authoritarianism; insufficient publicity; burdensome formalism; corruption, etc.) are determined. The forms of decentralization of public power are singled out, in particular: territorial decentralization, functional decentralization, subject (competent) decentralization. The conceptual bases of the organization of public power, namely: human-centric philosophy, proper local government, compliance with the principles of the European Charter of Local Self-Government are being emphasized. The research focus is on public authorities, such as the people, state and local governments, whose interaction will avoid excessive concentration of power at the central level and ensure the citizens' participation in the power execution. It is also emphasized that the process of decentralization of public administration should lead to establishing the foundations of public administration, where the public will control its elected state power and influence decision-making in the interests of the people, and guarantee the rights and

freedoms of citizens. It is noted that decentralization is a factor of proper, effective governance as it allows, according to the principle of subsidiarity, include in the process of public administration professional expert community, civil society because this is a way to open government where the institution of citizen participation in public government ensures democratic legitimacy and acts as a factor of trust of citizens and an element of stability in the public authority execution. The purpose of the reforms of decentralization of public power is indicated which provides the transfer of a number of powers from state power to local self-government bodies. It is concluded that the decentralization of public power is an objective need to democratize social processes in Ukraine which expresses the real evolution of public relations in the way of building a modern democratic and legal state which is the guarantee of civil society.

Keywords: decentralization, public power, state power, local self-government, civil society.

DOI: 10.33766/2524-0323.94.59-69

УДК 004.6-027.552:343.6

Прус І. М., аспірант кафедри публічного та приватного права Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

e-mail: ihorprus@icloud.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4553-4087>

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

У статті здійснений комплексний аналіз соціально-правових аспектів гендерно зумовленого насильства в контексті перехідного правосуддя України; розроблені теоретичні і прикладні основи використання кримінологічних засобів протидії гендерному насильству; підготовлені науково-обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства, правозастосування та практики. Також наводяться результати комплексного аналітичного наукового дослідження у сфері протидії гендерно зумовленого насильства в контексті перехідного правосуддя України.

Автором виявлені типові особливості перехідного правосуддя, гендерно зумовленого насильства, специфічні фактори, що спричиняють злочинне насильство в сім'ї; а також здійснено аналіз законодавства України в зазначеній сфері. Визначено напрями удосконалення системи підготовки кадрів для судової системи в умовах перехідного правосуддя

Ключові слова: дискримінація, перехідне правосуддя, гендер, гендерні стереотипи, насильницькі злочини, гендерна рівність.

Постановка проблеми. Важливою гарантією забезпечення гендерної рівності є ефективна та справедлива система перехідного правосуддя країни, яка забезпечує рівний доступ до правосуддя для чоловіків та жінок. Суди відіграють унікальну роль у суспільстві, оскільки судова влада є гарантом стабільності соціальних відносин, тому, вирішуючи суперечки, захищаючи порушені права чи законні права, встановлюючи вину та вирок і забезпечуючи компенсацію в разі порушення, вона сприяє сталому розвитку суспільства на засадах рівності. Самі